

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ ПАНЧЕВО ИЗ ОБЛАСТИ БИБЛИОТЕКАРСТВА

САЖЕТАК: Издавачка делатност Градске библиотеке Панчево (ГВП) усмерена је на објављивање стручних и научних публикација из области библиотекарства и културне историје. Прву књигу, *Кийалої „леїе књижевности” на српскохрватском, немачком и мађарском језику*, објавила је у међуратном периоду 1936, а издањима из области библиотекарства враћа се осамдесетих година прошлог века. Са покретањем нове периодичне публикације, *Панчевачкої чийалишиїа*, 2002. године, почиње ренесанса академског издаваштва ове библиотеке. Часопис је од првог броја окупио вредне сараднике из свих типова библиотека и високошколских институција, што је даље утицало на укупну издавачку делатност ГВП. Промена имена, односно изостављање локалне одреднице у наслову (2011), означила је промену концепције и трансформацију овог стручног гласила у научни часопис за теорију и праксу библиотекарства. Сарадници и уредници *Чийалишиїа* су, до данас, својим текстовима, студијама и ангажовањем пружили не мали допринос стручном усавршавању српских библиотекара и дисеминацији информација из области библиотекарства и информатике. Посебно су били ангажовани на пољу систематског истраживања историје библиотекарства и на утемељивању идентитета стручне заједнице. О томе сведоче студије из ове области, настале на резултатима истраживања за потребе израде докторских дисертација и више зборника са Научног скупа „Библиотеке и идентитет”, које панчевачка библиотека организује од 2017. године, у сарадњи са академском заједницом Београдског и Новосадског универзитета.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Градска библиотека Панчево, издавачка делатност, библиотекарство, часопис *Чийалишиїе*, Научни скуп „Библиотеке и идентитет”, монографије, зборници.

Прво издање Градске библиотеке Панчево

У полумрачном предсобљу предратне Магистарске библиотеке налазила се огласна табла, на којој су објављиване зидне новине, што је била „апсолутна новост” у Панчеву тих година.¹ Ово прво информативно гласило Градске библиотеке (ГБП) претходило је првом штампаном издању, *Кайшалоу Градске библиотеке у Панчеву: леја књижевности на српскохрватском, немачком и мађарском језику*, објављеном 1936. године у штампарији Ј. Бергера.²

Библиотека је веома успешно радила у годинама пред Други светски рат. Градски библиотекар је, од 1936. до 1937, био писац и новинар Славко И. Њагуљ, власник мале књижаре и папирнице „Планета” (1937–1941) и један од покретача часописа *Уметности* и *Скрејница*.³ Како би многобројне читаоце упознали са фондом и убрзали избор и издавање књига, Њагуљ и његови млади пријатељи и сарадници Исаиловић, Д. Трумић и Мошуљ припремили су и одштампали овај *Кайшало*, у тиражу од 2000 примерака. Куповином овог издања „читаоци” су стицали право да користе библиотеку (чланарина у прво време није наплаћивана) и могућност да код куће „натенане” изаберу књигу коју би желели да читају. Цена је била повољна: коштао је два динара, колико и килограм хлеба.⁴

Златно доба издавачке делатности

После неколико зборника и песничких књига Мирослава Антића, Младена Маркова, Градимира Стојковића и других писаца, шездесетих година 20. века, Библиотека се враћа издањима која су у вези са библиотечком струком и културном историјом. „Златно доба” њеног издаваштва биле су осмдесете године. Тада је учествовала у објављивању фототипског издања најстаријих годишта листова *Панчевац*, у два тома, *Жижје 1871–1874*, превода докторске дисертације Милана Ђурчина,⁵ студије Душка М. Ковачевића *Васа Живковић: животи, рад и њесништво*,⁶ *Незнаних и мало знаних сјиса* панчевачког шегрта

¹ Градска библиотека Панчево (ГБП), Завичајна збирка, Славко И. Њагуљ, „Како је 1935. и 1936. године Градска библиотека у Панчеву сређивана и постала јавна библиотека”, 12 куцаних и нумерисаних страна, машинопис потписан и датиран: „У Београду, 29. јануара 1990”. Видети и Славко И. Њагуљ, „Градска библиотека”, *Панчевачка недеља* бр. 179 (7. фебруар 1937): 3.

² *Кайшалоу Градске библиотеке у Панчеву: леја књижевности на српскохрватском, немачком и мађарском језику* (Панчево: Ј. Бергер, 1936). Градска библиотека Панчево, Завичајна збирка, Мсх I 76.

³ Видети: „Биографски речник писаца из Панчева” у *Књижевна типографија Панчева* (Панчево: Градска библиотека; Београд: Институт за књижевност и уметност, 2001), 646–647.

⁴ Њагуљ, „Како је 1935. и 1936. године ...”.

⁵ Милан Ђурчин, *Српска народна ђесма у немачкој књижевности*, с немачког превео Бранимир Живоиновић (Београд: Народна библиотека Србије; Панчево: Народна библиотека „Вељко Влаховић”, 1987).

⁶ Душко М. Ковачевић, *Васа Живковић: животи, рад и њесништво* (Панчево: Народна библиотека „Вељко Влаховић”; Београд: Народна библиотека Србије; Нови Сад: Матица српска; Војвођанска академија наука и уметности, 1990).

Бранислава Нушића⁷ и др. Тих година, у сарадњи са Народном библиотеком Србије, објављена је и *Панчевачка библиографија 1833–1960* Миодрага Живанова.⁸

„У Београду сам често сретао Жику Николића, управника панчевачке Градске библиотеке, мог друга са исте године студија. Долазио је у Народну библиотеку на договоре са Миодрагом Живановим, библиотекарком и библиографом највећег формата, око издавања репринт издања *Панчевца* и *Жижке*. Градска библиотека објавила је те листове и подигла, можда, један од највреднијих споменика стваралаштву у Панчеву. Не знам ниједну градску библиотеку на нашим просторима која је остварила такав подвиг. Сећам се и када је објављена ‘Панчевачка библиографија’ Миодрага Живанова. Била је она тада, а и данас је још увек најбоља наша локална библиографија”, казао је знаменити библиограф Лазар Чурчић у саопштењу на првом научном скупу ГВП „Књиге, читаоци и библиотеке Панчева”, 1994. године.⁹

Наредних година одржано је више сродних окупљања у панчевачкој библиотеци, посвећених културној историји града, а последњи новембра 2000. године. Зборник радова под насловом *Књижевна историографија Панчева*, у коме су сажета два литерарна века Панчева, објављен је 2001.¹⁰ Овај научни скуп одржан је у сарадњи са Институтом за књижевност и уметност у Београду и др Миодрагом Матицким. У њему су објављени научни прилози о књижевној и културној баштини Панчева, исцрпан лексикон панчевачких писаца и летопис културног живота града, од краја 18. до краја 20 века.¹¹

Од Панчевачког читалишта до Читалишта

„Покретање стручног листа *Панчевачко читалиште* произишло је из снажне потребе библиотекара за усавршавањем, разменом идеја, за откривањем јавности од коликог је значаја библиотечка делатност за културни

⁷ Бранислав Нушић, *Незнани и мало знани сјиси*, приредио Александар Пејовић (Београд: Народна библиотека Србије; Панчево: Народна библиотека „Вељко Влаховић”, 1989).

⁸ Миодраг Живанов, *Панчевачка библиографија 1833–1960* (Београд: Народна библиотека Србије; Панчево: Народна библиотека „Вељко Влаховић”, 1985).

⁹ Лазар Чурчић, „Књиге, читаоци и библиотеке Панчева. Почети”, у *Сто година Градске библиотеке у Панчеву 1894–1994*, саопштења са Научног скупа *Културно-историјска прошлост и развој библиошкарства у Панчеву*, одржан 15. новембра 1994, *Свеске: ванредни број год. 6* (новембар 1994): 22–23.

¹⁰ *Књижевна историографија Панчева* (Панчево: Градска библиотека; Београд: Институт за књижевност и уметност, 2001). У зборнику је објављено и двадесетак радова који нису изложени на скупу, а писана су по његовом завршетку, на захтев главног уредника.

¹¹ О значају издаваштва Библиотеке говорио је и писао управник Тј. Влајић (1955–1973), који је и оживео издавачку делатност ГВП после рата. Руководиоци ГВП су и пре и после поменутог Ж. Николића, готово без изузетка, имали наклоност према писаној речи и издавачку делатност сматрали обавезним делом активности библиотеке. Р. Дуловић (1994–2002), који је имао искуства у асоцијацијама издавача, као некада и Вукашин Кобаш (1952–1955), подстакао је одржавање ових научних скупова и објављивање зборника радова; Н. Ротар и Д. Боснић, који су дошли на чело ГВП после њега, и сами писци, иницирали су покретање *Панчевачког читалишта* и подржавали његово постојање и развој, као и издавање многобројних монографских публикација.

развој једног Града... Наш лист ће покушати да прати најважнија збивања у библиотечком универзуму. Теме које ћемо обрађивати морају бити од суштинског значаја за професију. Само тако се могу продубити и наставити напори свих претходних генерација у осмишљавању и креирању библиотечке делатности”, записао је Немања Ротар у уводнику првог броја *Панчевачкој читалишћу*.¹²

Читалишће је био један у низу пројеката који су тада покренути и имали за циљ професионалну обуку библиотекара и промоцију књиге и читања. Биле су то године аутоматизације пословања библиотека, замене лисних каталога електронским и почеци дигитализације у Србији. Отуда и изражени захтеви за усавршавањем библиотечких радника и стицањем нових знања и вештина.

Појава *Панчевачкој читалишћу*, 2002. године, подстакла је истраживања и студије у самој ГБП, али и обликовала њену укупну издавачку делатност. У том периоду, Несиба Палибрк Сукић објавила је публикацију *Руске изабелице у Панчеву: 1919–1941, Француски клуб у Панчеву*, превела и приредила аутобиографију Владимира Мошина, оснивача Археографског одељења Народне библиотеке Србије.¹³ Др Жарко Војновић превео је и приредио *Повести оштитељнога манастира Војловице* Јоаникија Миљковића,¹⁴ објавио *Каталог сѣарих књига Градске библиотеке Панчево*¹⁵ и студију *Из сѣарих свећлосѣи*, посвећену знаменитим штампарима – браћи Јовановић.¹⁶ Ова два аутора наставила су да приређују и објављују нова издања и пошто су престала да раде у панчевачкој библиотеци.¹⁷ Колегиница Палибрк Сукић ће, уз проширено издање *Руских изабелица*, објавити библиографију издања Библиотеке Руске колоније,¹⁸ а Војновић референтну монографију *Српске манастирске библиотеке до краја XVIII века*.¹⁹

Пре петнаестак година, ГБП је издала *Библиографију Бранислава Пејровића* (приредио Дејан Вукићевић)²⁰ и прве књиге проф. др Гордане Стокић Симончић. Реч је о делима: *Књига и библиотеке код Срба у Средњем веку*, *Best practice у 22 њриче* и коауторском раду са проф. др Жељком Вучковићем,

¹² Немања Ротар, „Уводна реч”, *Панчевачко читалиште* год. 1, бр. 1 (2002): 1.

¹³ Владимир Алексејевич Мошин, *Под теретом: аутобиографија*, превод и коментари Несиба Палибрк Сукић (Панчево: Градска библиотека; Београд: Народна библиотека Србије, 2008). Мошин је завичајни аутор, доселио се у Панчево 1932, где је провео седам година које сматра „најмирнијим периодом” у животу породице, како наводи у својој *Аутобиографији*.

¹⁴ Реч је о делу Јоаникија Миљковића, игумана овог манастира, најстаријег завичајног писца, *Повест општежтељнога манастира Војловице* (Будим 1801). Јоаникије Миљковић, *Повест општежтељнога манастира Војловице*, на савремени српски језик пренео и напомене написао Жарко Војновић (Панчево: Историјски архив; Књижара „Прота Васа”: Градска библиотека, 2002).

¹⁵ Жарко Војновић, *Рађање словесног града: каталог старих књига Градске библиотеке Панчево* (Панчево: Градска библиотека; Нови Сад: Завод за културу Војводине, 2009).

¹⁶ Жарко Војновић, *Из Спарте светлост то јест Живот и подвизи Каменка и Павла браће Јовановића; уједно и Библиографија издања* (Панчево: Градска библиотека, 2010).

¹⁷ Колегиница Палибрк Сукић је у пензији, а Војновић је прешао у библиографско одељење НБС.

¹⁸ Несиба Палибрк Сукић, *Библиошѣка Руске колоније у Градској библиотеци у Панчеву: библиографија издања* (Панчево: Градска библиотека, 2022).

²⁰ *Библиографија Бранислава Пејровића*, прир. Дејан Вукићевић (Панчево: Градска библиотека, 2009).

Библиотеке и идентитет.²¹ Она је и приређивач *Библиотеке кроз време*, студије која доноси текстове наших врских стручњака посвећених генези библиотека у свету до 16. века.²² По повратку са студијског боравка у САД, донела је методолошки приручник за организовање програма *Једна књига један траг*, који је преведен и по коме панчевачка библиотека организује сродну манифестацију.²³

Историја српских библиотека, у време када је објављена *Књига и библиотеке код Срба у Средњем веку*, била је „практично непостојећа”. Она представља пионирски напор на овом пољу, а ауторка је „имајући јасну визију даљих изучавања, наумила и успела усмерити енергију млађих истраживача ка научном испитивању појединих епоха, или феномена српског библиотекарства од самих његових почетака до савременог доба”, констатује рецензент другог издања овог дела, др Жарко Војновић.²⁴

Његове речи потврђују прерађене докторске дисертације којима је као ментор руководила проф. Стокић, а које је ГБП објавила или су у припреми: *Јавне библиотеке у Србији 1901–1918* др Бранке Драгосавац, *Ћићалишћина у културној историји Срба* др Наташе Иветић, *Јавне библиотеке у Србији између два светска рата* др Биљане М. Ђурашиновић и *Бујарски извори о чићалишћинама и библиотекама у Србији до краја Другој светској рату* др Елизабете Георгиев.²⁵

Сарадња са професорком Стокић Симончић, са Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, донела је нови квалитет издавачкој делатности ГБП. На њену иницијативну, објављено је друго допуњено издање знаменитих *Чићалишћина у Србији у XIX веку* проф. др Десанке Стаматовић²⁶ и 2017. одржан први Научни скуп „Библиотеке и идентитет”, којим смо желели да подстакнемо нова истраживања историје библиотека и библиотекарства у националним оквирима и обележимо петнаест година успешног излагања часописа Градске библиотеке.²⁷

Панчевачко чићалишће је у тих 15 година много тога променило у свом раду: уредништво, концепцију, па чак и име. Трансформацију листа

²¹ Гордана Стокић Симончић, *Књига и библиотеке код Срба у Средњем веку* (Панчево: Градска библиотека, 2008); Gordana Stokić Simončić, *Best practice и 22 прича: комуникација, кultura организације, односи библиотека с јавношћу* (Панчево: Градска библиотека; Источно Сарајево: Матићна библиотека, 2009); Гордана Стокић Симончић и Жељко Вучковић, *Библиотеке и идентитет: пролегомена за историју модерног српског библиотекарства* (Панчево: Градска библиотека; Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета, 2012); аутори су указали на недостатак целовите историје библиотекарства код нас и још једном подстакли на размишљања о идентитету библиотекара и библиотекарства у Србији.

²² *Библиотека кроз време: прилози о историји библиотеке до 16. века*, Гордана Стокић Симончић, прир. (Панчево: Градска библиотека; Београд: Филолошки факултет, 2017).

²³ *Planiranje programa Čitanje na teritoriji cele zajednice* (Панчево: Градска библиотека, 2012); Горан Траиловић, „Програм промоције књиге и читања Једна књига – један град”, *Чићалишће* год. 10, бр. 19 (новембар 2011): 22–26, http://www.citaliste.rs/casopis/br19/trailovic_goran.htm (преузето 26. 8. 2014).

²⁴ Жарко Војновић, „Ново напредовање старим трагом у историјској науци о библиотекама”, *Чићалишће* бр. 38 (мај 2021): 100; Гордана Стокић Симончић, *Књига и библиотеке код Срба у Средњем веку*, 2. измењено и допуњено издање (Панчево: Градска библиотека, 2020).

ГБП²⁸ у научни часопис за теорију и праксу библиотекарства изнело је ново уредништво, на челу са главном уредницом проф. Стокић Симончић. Пут од *Панчевачкој читалишћу* до *Читалишћа* представља светлу етапу издаваштва ГБП када је реч о стручним библиотекарским публикацијама.

Пре девет година, поводом 90-годишњице Градске библиотеке, публикована је *Лична топографија раја* Горана Траиловића,²⁹ а ове 60 година рада у библиотекарству: књига – мој водич кроз животи проф. др Десанке Стаматовић. Књигу је приредила др Бранка Драгосавац.³⁰ До краја године биће објављена и друга књига *Библиотеке кроз време*, која доноси историјат националних библиотека од 16. века до данас.

Реч на крају

О појединим сегментима издавачке делатности панчевачке библиотеке аутор овог рада је већ говорио на стручним скуповима у Краљево, Смедереву, Сарајеву, америчким корнерима у Србији и јавним библиотекама на акредитованом семинару *Читалишћа*, посвећеном писању академских текстова, Филолошком факултету у Београду и у другим пригодним приликама. Понешто је и објављено у поменутој *Личној топографији раја*, зборницима и стручним гласилима. Рад је, на захтев уредништва *Библиотекара*, по први пут фокусиран на издања панчевачке библиотеке из области библиотекарства и уз генезу и историјат доноси актуелне податке. Заинтересоване читаоце упућујемо на већ објављене текстове, који доносе детаљније податке о свеукупном издаваштву ГБП или појединим њеним сегментима.³¹

Под издаваштвом (библиотека) у свету се подразумевају сви облици издаваштва, не само штампана издања.³² У овом тексту није било речи рецимо, о виртуелним презентацијама ГБП које нису ни неважне ни малобројне. Има их десетак и заинтересоване упућујемо на виртуелну „капију”

²⁸ Прва три броја *Панчевачког читалишћа* имала су у заглављу поднаслов: Лист Градске библиотеке Панчево

²⁹ Горан Траиловић, *Лична топографија раја* (Панчево: Градска библиотека, 2015).

³⁰ Десанка Стаматовић, *60 година рада у библиотекарству: књига – мој водич кроз животи*, прир. Бранка Драгосавац (Панчево: Градска библиотека, 2023).

³¹ Горан Траиловић, „Издавачка делатност Градске библиотеке Панчево: модел за утврђивање темеља завичајних фондова”, *Читалишћа Народне библиотеке и музеја* год. 14, број 13/14 (2021): 7–21; Горан Траиловић, „Јавне библиотеке у Србији као издавачи серијских публикација”, *Бележница: лист Народне библиотеке Бор* год. 9, бр. 17 (2007): 19–23; Горан Траиловић, „Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства и издавачка делатност Градске библиотеке Панчево”, у *Библиотеке у културном животи Србије, зборник радова стручног скупа Библиотеке у културном животи Србије, Краљево, 8. и 9. октобар, 2018*, ур. Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2018), 95–106; Горан Траиловић, „Meetingpoint Читалиште”, у *Међународна сарадња библиотеке: зборник радова стручног скупа са међународним учешћем Међународна сарадња библиотеке, Краљево, 3. и 4. октобар 2019*, ур. Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2019), 137–147. и др.

³² Што је рецимо став и политика The IFLA LIBPUB SIG, <https://www.ifla.org/units/library-publishing/>

панчевачке библиотеке www.biblioteka.link преко које могу приступити њеним веб-страницама, Јутјуб каналима и профилима на друштвеним мрежама.³³

Сви у тексту поменути аутори публикација, које је у последњих двадесетак година објавила ГБП, чланови су уредништва, или некадашњег савета редакције *Чииалиишпа*, што речито говори о утицају часописа на издавачку делатност Библиотеке. Сва издања имала су своје промоције и резонантан одјек у домаћој, па и иностраној стручној јавности, о чему сведоче прикази у домаћој и иностраној периодици.³⁴ Аутори књига *Библиошке и игенитијеи*, *Јавне библиотеке у Србији 1901–1918* и *Српске манастирске библиотеке до краја XVIII века* награђени су признањем „Стојан Новаковић” Библиотекарског друштва Србије. Издања су суфинансирала Министарство културе, Покрајински секретаријати за културу, информисање и научноистраживачку делатност, Град Панчево, а претплатом на часопис многобројне библиотеке и појединци.³⁵ Библиотека са поносом истиче суиздаваштво са бројним просветним, научним и културним установама и организацијама – националним библиотекама Србије и БиХ, јавним библиотекама у Неготину, Нишу и Источном Сарајеву, Филолошким факултетом у Београду, Филозофским факултетом у Новом Саду, Педагошким факултетом у Сомбору, Институтом за књижевност и уметност из Београда, Заводом за културу Војводине и сматра га пресудно важним за позиционирање библиотека на културној мапи Србије.³⁶

Literatura:

1. *Bibliografija Branislava Petrovića*. Prir. Dejan Vukićević. Pančevo: Gradska biblioteka, 2009. (na ćirilici)
2. *Biblioteka kroz vreme: prilozi opštoj istoriji biblioteka do 16. veka*. Prir. Gordana Stokić Simončić. Pančevo: Gradska biblioteka; Beograd: Filološki fakultet, 2017. (na ćirilici)
3. Ćurčić, Lazar. „Knjige, ĉitaoci i biblioteke Pančeva. Poćeci”. U *Sto godina Gradske biblioteke u Pančevu 1894–1994*, saopštenja sa Naućnog skupa Kulturno-istorijska prošlost i razvoj bibliotekarstva u Pančevu, odrđan 15. novembra 1994. *Sveske: vanredni broj* god. 6 (novembar 1994): 22–23. (na ćirilici)
4. Dragosavac, Branka. *Javne biblioteke u Srbiji: od 1901. do 1918. godine*. Pančevo: Gradska biblioteka; Niš: Narodna biblioteka „Stevan Sremac”; Negotin: Narodna biblioteka „Dositej Novaković”, 2016. (na ćirilici)

³³ Градска библиотека Панчево, <https://www.biblioteka.link/>.

³⁴ Нпр. Rudolf Preinerstorfer, у часопису који издаје Аустријска национална библиотека *Biblos* (Wien 59, 2010), у рубрици *Buchbesprechungen*, приказује књиге Гордане Стокић Симончић *Књига и библиотека код Срба у Средњем веку (153–154)* и Жарка Војновића, *Рађање словесног града: књиалог сћарих књига Градске библиотеке Панчево (154–155)*.

³⁵ Објављивања Јавних библиотека у Србији Бранке Драгосавац подржало је и стотинак пренумераната.

5. Đurašinović, Biljana M. *Javne biblioteke u Srbiji između dva svetska rata*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2018. (na ćirilici)
6. Georgiev Elizabeta. *Bugarski izvori o čitalištima i bibliotekama u Srbiji do kraja drugog svetskog rata* (u pripremi). (na ćirilici)
7. Gradska biblioteka Pančevo. Portal Gradske biblioteke Pančevo. <https://www.biblioteka.link/>. (na ćirilici)
8. Gradska biblioteka Pančevo. Zavičajna zbirka. Njaguľ, Slavko I. „Kako je 1935. i 1936. godine Gradska biblioteka u Pančevu sređivana i postala javna biblioteka”, mašinpis, potpisan i datiran: „U Beogradu, 29. januara 1990”.
9. IFLA. The IFLA LIBPUB SIG. <https://www.ifla.org/units/library-publishing/> (preuzeto 20. 2. 2023).
10. Ivetić, Nataša. *Stevo Čuturilo u kulturnoj istoriji Srba*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2018. (na ćirilici)
11. *Katalog Gradske biblioteke u Pančevu: lepa književnost na srpskohrvatskom, nemačkom i mađarskom jeziku*. Pančevo: J. Berger, 1936. (na ćirilici)
12. *Književna topografija Pančeva*. Pančevo: Gradska biblioteka; Beograd: Institut za književnost i umetnost, 2001. (na ćirilici)
13. Mošin, Vladimir Aleksejevič. *Pod teretom: autobiografija*. Prevod i komentari Nesiba Palibrk Sukić. Pančevo: Gradska biblioteka; Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2008. (na ćirilici)
14. Miljković, Joanikije. *Povest opštežitelnoga manastira Vojlovice*, na savremeni srpski jezik preneo i napomene napisao Žarko Vojnović. Pančevo: Istorijski arhiv; Knjižara „Prota Vasa”; Gradska biblioteka, 2002. (na ćirilici)
15. Njaguľ, Slavko I. „Gradska biblioteka”. *Pančevačka nedelja* 179 (Pančevo, 7. februar 1937): 3. (na ćirilici)
16. Palibrk Sukić, Nesiba. *Biblioteka Ruske kolonije u Gradskoj biblioteci u Pančevu: bibliografija izdanja*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2022. (na ćirilici)
17. Pančevačko čitalište. „Naučni skup Biblioteke i identitet, Pančevo 25. i 26. maj 2017”. Gradska biblioteka Pančevo. <http://identitet2017.citaliste.com/> (preuzeto 26. 9. 2018). (na ćirilici)
18. *Planiranje programa Čitanje na teritoriji cele zajednice*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2012.
19. Stamatović, Desanka. *60 godina rada u bibliotekarstvu: knjiga – moj vodič kroz život*. Prir. Branka Dragosavac. Pančevo: Gradska biblioteka, 2023. (na ćirilici)
20. Stamatović, Desanka. *Čitališta u Srbiji u XIX veku*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2011. (na ćirilici)
21. Stokić Simončić, Gordana. *Best practice u 22 priče: komunikacija, kultura organizacije, odnosi biblioteka s javnošću*. Pančevo: Gradska biblioteka; Istočno Sarajevo: Matična biblioteka, 2009.
22. Stokić Simončić, Gordana. *Knjiga i biblioteke kod Srba u srednjem veku*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2008. (na ćirilici)

23. Stokić Simončić, Gordana. *Knjiga i biblioteke kod Srba u srednjem veku*, 2. izmenjeno i dopunjeno izdanje. Pančevo: Gradska biblioteka, 2020. (na ćirilici)
24. Stokić Simončić, Gordana i Željko Vučković. *Biblioteke i identitet: prolegomena za istoriju modernog srpskog bibliotekarstva*. Pančevo: Gradska biblioteka; Novi Sad: Filozofski fakultet Univerziteta, 2012. (na ćirilici)
25. Trailović, Goran. „Izdavačka delatnost Gradske biblioteke Pančevo: model za utvrđivanje temelja zavičajnih fondova”. *Čitanica Narodne biblioteke i muzeja* god. 14, br. 13/14 (Bela Crkva, 2021): 7–21. (na ćirilici)
26. Trailović, Goran. „Javne biblioteke u Srbiji kao izdavači serijskih publikacija”, *Beleznica: list Narodne biblioteke Bor* god. 9 br. 17 (2007): 19–23. (na ćirilici)
27. Trailović, Goran. *Lična topografija raja*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2015. (na ćirilici)
28. Trailović, Goran., „Meetingpoint Čitalište”. U *Međunarodna saradnja biblioteka: zbornik radova stručnog skupa sa međunarodnim učešćem Međunarodna saradnja biblioteka, Kraljevo, 3. i 4. oktobar 2019*, ur. Katarina Jablanović, 137–147. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani”, 2019. (na ćirilici)
29. Trailović, Goran. „Program promocije knjige i čitanja Jedna knjiga – jedan grad”. *Čitalište* god. 10, br. 19 (novembar 2011): 22–26. http://www.citaliste.rs/casopis/br19/trailovic_goran.htm (preuzeto 26. 8. 2014). (na ćirilici)
30. Trailović, Goran. „Čitalište: naučni časopis za teoriju i praksu bibliotekarstva i izdavačka delatnost Gradske biblioteke Pančevo”. U *Biblioteke u kulturnom životu Srbije*, zbornik radova stručnog skupa Biblioteke u kulturnom životu Srbije, Kraljevo, 8. i 9. oktobar, 2018, ur. Katarina Jablanović, 95–106. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani”, 2018. (na ćirilici)
31. Vojnović, Žarko. *Rađanje slovesnog grada: katalog starih knjiga Gradske biblioteke Pančevo*. Pančevo: Gradska biblioteka; Novi Sad: Zavod za kulturu Vojvodine, 2009. (na ćirilici)
32. Vojnović, Žarko. *Iz Sparte svetlost to jest Život i podvizi Kamenka i Pavla braće Jovanovića; ujedno i Bibliografija izdanja*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2010. (na ćirilici)
33. Vojnović, Žarko. *Srpske manastirske biblioteke do kraja XVIII veka*. Pančevo: Gradska biblioteka, 2019. (na ćirilici)
34. Vojnović, Žarko. „Novo napredovanje starim tragom u istorijskoj nauci o bibliotekama”. *Čitalište* 38 (maj 2021): 100–101. (na ćirilici)
35. Živanov, Miodrag. *Pančevačka bibliografija 1833–1960*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije; Pančevo: Narodna biblioteka „Veljko Vlahović”, 1985. (na ćirilici)

PUBLISHING ACTIVITY OF THE PANČEVO CITY LIBRARY IN THE FIELD OF LIBRARIANSHIP

SUMMARY: The publishing activity of the Pančevo City Library (PCL) is focused on publishing professional and scientific publications in the field of librarianship and cultural history. The Library published its first book, the catalogue of *belles-lettres* in Serbo-Croatian, German, and Hungarian, in the interwar period, in 1936. It restarted to issue publications related to librarianship in the 1980s. The launch of a new periodical entitled *Pančevačko čitalište* in 2002 marked the beginning of the renaissance of the academic publishing of this library. From the first issue, the journal gathered valuable collaborators from all types of libraries and academic institutions, which further influenced the overall publishing activity of the PCL. The change in the name of this publication, i.e. the omission of the local designation in its title in 2011, marked a conceptual shift and the transformation of the professional into a scientific journal on the theory and practice of librarianship. The contributors and editors of *Čitalište*, with their texts, studies, and overall engagement, have significantly helped to improve the process of professional development of Serbian librarians and the dissemination of information in the field of library and information science. They have been engaged especially in the systematic research of the history of librarianship and the establishment of the professional community identity. Studies in this area, based on the results of research conducted for the purpose of preparing doctoral dissertations, as well as proceedings from the Scientific Conference “Libraries and Identity” organized since 2017 by the Pančevo City Library in cooperation with the academic communities of the universities of Belgrade and Novi Sad, are the best proof of this.

KEYWORDS: Pančevo City Library, publishing activity, librarianship, *Čitalište* journal, Scientific Conference “Libraries and Identity”, monographs, proceedings.

Примљено: 12. септембра 2023.

Прихваћено: 1. новембра 2023.